

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Філософія освіти

Шифр та назва спеціальності
011 – Освітні, педагогічні науки

Інститут
ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Педагогіка вищої школи

Кафедра
Педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І. Зязюна (31)

Рівень освіти
Магістр

Тип дисципліни
Вибіркова

Семестр
1

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Пономарьов Олександр Семенович

email@khp.edu.ua

Кандидат технічних наук, професор, професор
Педагогічний стаж 59 років, кількість публікацій 925, в тому числі 5 підручників. Основні курси "Філософія управління", "Філософія управління", "Технологія управління", "Управління проектами в освіті", "Поведінкові компетенції в управлінні проектами", "Професійна культура викладача", "Психологія лідерства в освіті". Системне дослідження феномену управління відображено в підготові та публікації одноосібно чи у складі авторських колективів монографії, підручника і начальних посібників з філософії управління, психології управління, педагогіки управління, логіки управління, етики управління, технології управління та культури управління.

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Філософія освіти як специфічна галузь філософських знань вивчає сутність і сенс самого феномену освіти та найзагальніші закономірності його функціонування і розвитку. Вивчення філософії освіти спрямоване на формування світоглядних позицій майбутніх педагогів та прищеплення їм логіко-методологічних принципів їхньої професійної діяльності

Мета та цілі дисципліни

Мета дисципліни полягає у формуванні світоглядних позицій студентів та методології їхньої майбутньої професійної діяльності. Цілями курсу є поглиблення розуміння сенсу освіти, підвищення рівня логіки і культури мислення, загальної і професійної культури майбутніх педагогів.

Формат занять

Лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

- ЗК1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК8.Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
- СК3.Здатність враховувати різноманітність, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти.
- СК7.Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.

Результати навчання

- РН7.Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.
- РН10.Приймати ефективні, відповідальні рішення з питань управління в сфері освіти/педагогіки, зокрема у нових або незнайомих середовищах, за наявності багатьох критеріїв та неповної або обмеженої інформації.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 180 год. (6 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичних занять – 32 год., самостійна робота – 116 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Немає.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

{Характерними особливостями дисципліни виступають суто теоретичний характер навчального матеріалу та його чітка світоглядна спрямованість, використання логіко-методологічних принципів структурування матеріалу та прагнення філософського осмислення сенсу діяльності у сфері освіти. Методи й технології навчання орієнтуються на формування філософської культури логічного мислення й на ціннісне сприйняття студентами своєї професії.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Вступ. Сутність і призначення філософії освіти

1.1 Потреби філософського осмислення феномену освіти

1.2 Завдання і функції філософії освіти

1.3 Філософія освіти і культура педагогічної діяльності

Тема 2. Загальна структура філософії освіти

2.1 Основні компоненти філософії освіти

2.2 Напрямки розвитку освіти та її філософії

2.3 Тенденції еволюції філософії освіти

Тема 3. Онтологія освіти

3.1 Онтологічна сутність освіти

3.2 Сенси феномену освіти та підходи до її визначення

3.3 Форми буття та їхні прояви в онтології освіти

3.4 Особистість, освіта і соціокультурне середовище

3.5 Онтологічні аспекти освіти як культурного посередника

Тема 4. Гносеологія освіти

4.1 Гносеологічна сутність освіти

4.2 Сутність пізнання та його характеристики

- 4.3 Пізнавальний сенс освіти
- 4.4 Форми пізнання та їх місце у гносеології освіти
- 4.5 Методи і форми наукового пізнання
- 4.6 Філософське розуміння істини
- Тема 5. Аксиологія освіти
- 5.1 Сутність аксиології к філософської дисципліни
- 5.2 Понятійно-категоріальний апарат аксиології
- 5.3 Цінності педагогічної діяльності
- 5.4 Структура системи цінностей
- Тема 6. Телеологія освіти
- 6.1 Цільові аспекти феномену освіти
- 6.2 Філософія цілепокладання
- 6.3 Взаємодія та взаємовплив цілей і цінностей освіти організація та управління
- Тема 7. Герменевтика освіти
- 7.1 Предмет герменевтики як філософської дисципліни
- 7.2 Герменевтичне коло
- 7.3 Сутність, значення і види розуміння як чинника вдосконалення освіти
- Тема 8. Логіко-методологічні засади освітньої діяльності педагога
- 8.1 Сенс логіки та методології людської діяльності
- 8.2 Основні методологічні підходи до організації освітньої діяльності
- 8.3 Система методологічних принципів педагогічної діяльності
- Тема 9. Праксеологія освіти
- 9.1 Праксеологія в системі філософських знань
- 9.2 Принципи і проблеми праксеології освіти
- 9.3 Праксеологія педагогічної діяльності

Теми практичних занять

Тема 1. Засвоєння сенсу і призначення філософії освіти

Зміст заняття: осмислення сенсу освіти як чинника суспільного розвитку; наведення прикладів впливу філософії на розвиток освіти

Тема 2. Основні проблеми філософії освіти

Зміст заняття: визначення взаємозв'язку між суспільним розвитком та розвитком освіти. Аналіз динаміки інтересів філософії

Тема 3. Сенси освіти та її онтологічні аспекти

Зміст заняття: Побудова системи взаємозв'язків між суспільними потребами і завданнями освіти. Класифікація сфер буття

Тема 4. Гносеологічний сенс і пізнавальні можливості освіти

Зміст заняття: Аналіз пізнавальних завдань і функцій освіти

Тема 5. Ціннісний сенс освіти і педагогічної діяльності

Зміст заняття: Філософія освіти і формування системи цінностей майбутніх педагогів

Тема 6. Парадигма розуміння і ефективність педагогічної діяльності

Зміст заняття: Побудова системи завдань інформаційного забезпечення освіти

Тема 7. Методологія педагогічної діяльності

Зміст заняття: Поняття методології діяльності. Аналіз методологічних принципів та їх застосування в педагогіці

Тема 8. Логіка управління

Зміст заняття: Визначення цілей освіти і засобів їх ефективного досягнення

Тема 9. Завдання філософії освіти в умовах інноваційного типу суспільного розвитку

Зміст заняття: Сенс і прояви інноваційного розвитку, філософське його осмислення і трансформація в цілі освіти

Теми лабораторних робіт

Заповнюється за наявності в плані лабораторних занять.

Самостійна робота

Підготовка реферату за індивідуальним завданням, проведення дослідження філософських проблем освіти та управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів

Література та навчальні матеріали

Основна література:

1. Пономарьов О.С. Основи філософії освіти: Навчально-методичний посібник Харків: Підручник НТУ "ХПІ" 2016. 192 с.
2. Пономарьов О.С., Костирич І. В. Практикум з філософії освіти.: Навчально-методичний посібник Харків: НТУ "ХПІ" 2019. 104 с.
3. Качуровський М.О. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2010. – 116 с.
4. Кремень В.Г., Пазиніч С.М., Пономарьов О.С. Людська діяльність як об'єкт філософської рефлексії // Філософія і сучасність. 2011. №6. С 6-10.
5. Філософія освіти: навчальний посібник. – 2-ге видання / за наук. ред. академіка В. П. Андрущенко [та ін.]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. – 348 с.
6. Філософські засади трансформації вищої освіти в Україні на початку ХХІ століття: монографія.- Київ: Педагогічна думка, 2007.352 с.

Додаткова література:

1. Адо П. Філософія як спосіб життя; пер. з фр. - Київ: Культурна асоціація "Новий Акрополь", 2020. 312 с.
2. Заветний С.О., Пономарьов О.С., Пазиніч С.М. Філософія впливу.- Харків: НТУСГ, 2011. 204 с.
3. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті. Полтава : ПОІППО, 2006. – 328 с.
4. Навчальний посібник з курсу «Філософія освіти» для осіб, що навчаються в магістратурі за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». / Т.Н. Кучера, Л.І. Насонова, В.В. Дейнека. – Харків: ХНМУ, 2015. – 63 с.
5. Опачко М.В. Філософія сучасної освіти. Навчально-метод. посібник. – Ужгород: УжНУ, 2016. 72 с
6. Пазиніч С.М., Пономарьов О.С. Філософська рефлексія сьогодення: монографія. - Харків: ХДАДМ, 2011. 348 с.
7. Філософія освіти: Навчально-методичний комплекс з дисципліни. / Уклад. Чорна Л.С. – Чернігів: ВЦ "Графіка", 2019. – 40 с.
8. Філософія освіти : навчальний посібник / за заг. ред. В. Андрущенко, І. Передборської. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 329 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність.

Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр РОМАНОВСЬКИЙ

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Тетяна СОЛОДОВНИК